

УДК 342.5

М.Г. Жуган, І.Г. Васильєва**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ
ЗАКОНІВ ТА ІНШИХ
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ
АКТІВ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ**

Анотація. У статті аналізується проблема відповідності нормативно-правових актів Конституції України. Зокрема розглядається об'єкт і суб'єкт перевірки та критерії відповідності. Дається оцінка конституційно-правовому механізму здійснення перевірки законів та інших нормативно-правових актів Конституції України.

Ключові слова: нормативно-правовий акт, правовий акт, об'єкт перевірки, суб'єкт перевірки, критерії відповідності.

Аннотация. В статье анализируется проблема соответствия нормативно-правовых актов Конституции Украины. В частности рассматривается объект и субъект проверки и критерии соответствия. Дается оценка конституционно-правовому механизму осуществления проверки законов и других нормативно-правовых актов Конституции Украины.

Ключевые слова: нормативно-правовой акт, правовой акт, объект проверки, субъект проверки, критерии соответствия.

Abstract. This article analyzes the problem of compliance regulations of the Constitution of Ukraine. Specifically examined the object and subject of examination and eligibility criteria. The estimation of the constitutional and legal mechanism to verify the laws and regulations of the Constitution of Ukraine.

Key words: legal act, legal act, the object of inspection, an inspection eligibility criteria.

У частині 1 статті 8 Конституції України зазначено: «Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй» [1; С. 10]. Це означає, по-перше, що Конституції повинні відповідати усі, без виключення, нормативно-правові акти, які є чинними, по-друге, що відношення відповідності є обов'язковим. Ця, можна сказати, аксіоматична вимога ніким під сумнів не ставиться.

Обов'язковість відповідності нормативно-правових актів Конституції України не слід розуміти лише як формальну конституційну вимогу. Вона має глибоке змістовне підґрунтя. Справа в тому, що невідповідність нормативно-правового акту Конституції означає невідповідність праву, що він не є правовим, а тому знаходиться в протиріччі з природними правами людини і сутністю правової держави. А система права і система законодавства, елементами якої є неконституційні, не правові за змістом нормативно-правові акти, не в змозі виконувати своє основне призначення: забезпечувати права і свободи людини, конституційно-правовий порядок, стабільність конституційного ладу. Виходячи з цього, в системі законодавства не повинно бути

нормативно-правових актів, які б не відповідали Конституції – це гарантія реалізації основоположного конституційного принципу верховенства права в усіх сферах суспільного життя.

Але це аж ніяк не означає, що їх не може не бути. Якби нормативно-правовий акт приймався на основі Конституції, як це і передбачено, то як наслідок він би їй відповідав. І навпаки, факт невідповідності свідчить лише про те, що такий акт приймався з недотриманням цих вимог, а тому і не є конституційним.

Які ж причини невідповідності нормативно-правових актів Конституції? Їх, на наш погляд, дві.

Перша. Недостатній професійний рівень нормотворців (зокрема депутатського корпусу). Не можуть відповідати Конституції закони та інші нормативно-правові акти, якщо ті, хто уповноважені їх розробляти і приймати, не володіють юридичною технікою, знанням теорії права та конституційного права і вмінням їх реалізовувати в нормотворчій діяльності. Причому це стосується усіх суб'єктів нормотворчості, включаючи і сільські ради, оскільки їх акти теж повинні відповідати Конституції. Тому сподіватись за таких умов на відповідність нормативно-правових актів Конституції, теж саме, що очікувати від симфонічного оркестру якісного виконання музичного твору, якщо музиканти, що входять до його складу, не знають партитури і нотної грамоти.

Друга. Незацікавленість суб'єктів нормотворчості. Оскільки відповідність нормативно-правових актів Конституції виключає будь-які приватні, групові (кланові) інтереси.

З імперативного характеру ч. 2 ст. 8 Конституції України «повинні відповідати» логічно слідує обов'язок держави забезпечити цю відповідність.

І дійсно, держава повинна гарантувати українському народу, що ті нормативні акти, які вона видає з метою регулювання відносин між людьми, відповідають Конституції, є правові, а не мотлох, оскільки неконституційні нормативні акти не тільки не захищають права людини, а навпаки, узаконюють неправу, що протирічить сутності правової держави.

Мета пропонованої статті і полягає в тому, щоб розкрити зміст та дати оцінку конституційно-правовому механізму по забезпеченню відповідності законів та інших нормативно-правових актів Конституції України.

Єдиний спосіб, за допомогою якого можна дати відповідь на питання щодо відповідності того чи іншого нормативно-правового акту Конституції – це його перевірка на предмет такої відповідності. Причому якщо всі нормативно-правові акти повинні відповідати Конституції, то всі вони повинні і перевірятись на відповідність останній. У разі недотримання цієї вимоги конституційний принцип «відповідності» втрачає юридичну обов'язковість, залишаючись на рівні побажань.

Мета статті буде визначати і подальшу логіку викладення її змісту. Спочатку розглянемо об'єкт перевірки (що підлягає перевірці), потім – суб'єкт (хто здійснює перевірку), критерії відповідності, якими повинен керуватись суб'єкт, і в підсумку дамо оцінку конституційно-правовому механізму щодо забезпечення відповідності нормативно-правових актів Конституції.

Об'єкт перевірки чітко зафіксований в ч.2 ст.8 Конституції України і винесений у заголовок статті. Здавалося б, що стосовно його визначення проблем нема, а тому слід приступити до розгляду суб'єкта перевірки.

Однак в розділі XII Основного Закону «Конституційний Суд України» об'єкт перевірки має місце дещо інший зміст, а тому не узгоджується з наведеними вище. У зв'язку з цим виникла необхідність в уточненні обсягу і змісту вказаного поняття.

В чому ж полягають ці розбіжності? Згадаймо, що згідно з ч.2 ст.8 Конституції об'єктом перевірки на предмет відповідності Конституції України є лише нормативно-правові акти (закон це теж нормативно-правовий акт) незалежно від того якими державними органами чи органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами вони видані. В той же час в ч.2 ст.147 Конституції, зазначено, що Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність законів та інших *правових актів* Конституції України. Більш того, в ч.1 ст.150 Конституції, яка конкретизує положення ч.2 ст.147 Конституції, йдеться не тільки про відповідність *правових актів* Конституції (її повинні відповідати правові акти Верховної Ради України та Верховної Ради Автономної Республіки Крим), але й про відповідність *актів* Президента України і Кабінету Міністрів України. Термін «нормативно-правовий акт» в розділі XII «Конституційний Суд України» взагалі не вживається.

Отже об'єктом перевірки на предмет відповідності Конституції України, виходячи з її тексту є: нормативно-правові акти (ч.2 ст.8), правові акти (ч.2. ст.147, абзац 1, 4 п.1 ч.1 ст.150) та акти (абзац 2, 3 п.1 ч.1 ст.150). Що це? Розширення об'єкту перевірки, чи вживання вказаних термінів як синонімів?

Відносно першого припущення слід виходити з того, що ст.8 Конституції України міститься в розділі першому – «Загальні засади», а тому виступає в статусі конституційного принципу, якому повинні відповідати ст.147, 150 Конституції, а також і аналогічні статті Закону «Про Конституційний Суд України», зокрема, ст. 13, 15, 39,71, так як вони є його реалізацією і конкретизацією. Тобто в них об'єкт перевірки повинен бути визначений терміном «нормативно-правовий акт» і тільки.

Щодо використання зазначених термінів як синонімів, то таке припущення не знаходить підтвердження. Справа в тому, що теорія права чітко розмежовує якісні відмінності та специфіку термінів «нормативно-правовий акт», «правовий акт», «акт».

Так в Юридичній енциклопедії «акт» визначається як документ, який видається державним органом, органом місцевого самоврядування, посадовою особою в межах її компетенції [2; С.74]. Саме так тлумачить «акт» (хоча і відносно Верховної Ради) і Конституційний Суд України. Під терміном «акт», говориться в його рішенні, необхідно розуміти документи, в яких закріплюється волевиявлення парламенту України з питань, віднесених до його компетенції (п.1 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 14 жовтня 2003 року) [3].

Тобто поняття «акт» є найбільш загальним. Його обсяг включає документи, що видаються усіма державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, з питань віднесених до їх компетенції.

Акти класифікуються на юридичні і політичні.

Юридичні – це акти, які породжують правові наслідки і є обов'язковими до виконання. Політичні – навпаки, не містять правового змісту, а тому не мають зобов'язального характеру. До них відносяться заяви, звернення тощо, які роблять парламенти, глави держав стосовно тих чи інших подій.

Юридичні акти, в свою чергу, діляться за правилами дихотомії на два взаємовиключні види. Основою такого поділу є наявність чи відсутність такої вищої ознаки як *норма права*. Тому усі ті юридичні акти, які містять норми права як загальнообов'язкові правила поведінки, мають назву нормативно-правових. А усі інші, які не містять норм права, є ненормативні, але правові, оскільки обов'язкові до виконання. Тому поняття «правовий акт» це юридичний акт, але який на відміну від «нормативно-правового акту» (теж юридичного), не містить норми права, а отже, його не можна ототожнювати з поняттям «нормативно-правовий акт».

До правових актів відносяться не тільки акти, застосування норм права, але й акти організаційного характеру. «Постанови Верховної Ради України, – говориться в підручнику з Конституційного права України, – це не нормативний акт, за допомогою якого парламент оформляє свої дії щодо самоорганізації своєї діяльності, тобто обрання посадових осіб..., утворення комітетів та обрання їх голів, призначення, затвердження відповідних посадових осіб тощо» [4; С. 351-352].

З цього можна зробити висновок: об'єкт перевірки зазначений у розділі «Конституційний Суд України» не відповідає змісту ч.2 ст.8 Конституції України. З одного боку має місце розширення об'єкта перевірки, оскільки статтями 147 і 150 Конституційний Суд уповноважений перевіряти *правові акти* та *акти*, що не впливає із вимог ч.2 ст.8. А з іншого – має місце звуження об'єкта перевірки, так як *нормативно-правові акти* як об'єкт перевірки в зазначених статтях Конституції, крім закону, взагалі не згадуються.

А тепер розглянемо питання суб'єкта перевірки нормативно-правових актів щодо відповідності їх Конституції України.

Виходячи з тексту Основного Закону, можна дати таке його визначення. Суб'єкт перевірки – це ті органи і посадові особи, на яких законом покладений обов'язок здійснення цієї функції. До таких органів слід віднести Конституційний Суд України, який згідно з ч.1 ст.147 є єдиним органом конституційної юрисдикції. А так як перевірка нормативно-правових актів на предмет їх відповідності Конституції без сумніву відноситься до конституційної юрисдикції, то Конституційний Суд слід визнати і єдиним органом, який здійснює перевірку.

Однак, згідно з ч.1 ст.150 Конституції України, до повноваження Конституційного Суду України належить вирішення питання лише про відповідність Конституції України (конституційність): законів, та інших правових актів Верховної Ради України; актів Президента України; актів Кабінету Міністрів України; правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Усі інші нормативно-правові акти, які повинні відповідати Конституції, знаходяться поза межами юрисдикції Конституційного Суду України. Цю функцію виконують інші органи чи-то посадові особи.

Хто ж конкретно здійснює перевірку нормативно-правових актів, що не підпадають під юрисдикцію Конституційного Суду?

1. Президент України. До його повноважень належить:

а) відповідно до п. 16 ч. 1. ст. 106 Конституції України скасування актів Кабінету Міністрів України та актів Ради Міністрів Автономної Республіки Крим. Хоча в Основному Законі конкретні підстави щодо скасування вказаних актів не наведені, але можна стверджувати, що такою без сумніву, може бути невідповідність їх Конституції;

б) з мотивів невідповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України згідно з ч. 2 ст. 137 Конституції України «може зупинити дію цих нормативно-правових актів з одночасним зверненням до Конституційного Суду України, щодо їх конституційності».

В наведеному тексті зазначеної конституційної норми існує дві недоречності.

По-перше, перевірка нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим щодо відповідності їх законам України не відноситься до юрисдикції Конституційного Суду України. Тому, якщо Президент з цього приводу буде звертатися до Конституційного Суду України, то останній прийме ухвалу про відмову у відкритті конституційного провадження.

По-друге, чому конституційна норма, що міститься в ч. 2 ст. 137 Конституції України, є диспозитивною? За цих обставин Президент України може і не зупинити дію таких актів, а отже, і не буде звертатися до Конституційного Суду України щодо їх конституційності. В результаті нормативно-правові акти, ймовірність яких щодо відповідності Конституції майже дорівнює нулю, будуть вважатися чинними і використовуватись як регулятори суспільних відносин.

Крім того, диспозитивність цієї норми суперечить вимогам ч.2 ст. 135 Конституції України, де зазначено, що «нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, та рішення Ради міністрів Автономної Республіки Крим не можуть суперечити Конституції України». Якщо так, то словосполучення «може зупинити» (ч.2 ст.137 Конституції України), треба замінити на «зупиняє» або на «зобов'язаний зупинити»;

в) згідно з ч. 8 ст. 118 Конституції України може скасовувати рішення голів місцевих державних адміністрацій, якщо вони суперечать Конституції України. Слід також наголосити, що Президент України досить часто використовує право вето відносно законів, які на його думку, не відповідають Конституції, чим перебирає на себе повноваження Конституційного Суду України.

2. Голова місцевої державної адміністрації

а) згідно з ч. 3 ст. 43 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [5; с. 205] може скасовувати рішення голів місцевих державних адміністрацій нижчого рівня у разі невідповідності їх Конституції;

б) у відповідності з ч. 4 ст. 43 цього ж закону може здійснювати перевірку наказів керівників структурних підрозділів і скасовувати у разі невідповідності їх Конституції.

3. **Рада міністрів Автономної Республіки Крим** згідно з п. 6 ст. 38 Конституції Автономної Республіки Крим [6] у межах своєї компетенції має право скасовувати акти місцевих державних адміністрацій, якщо вони прийняті з порушенням Конституції України.

Якщо питання відносно суб'єктів перевірки нормативно-правових актів державних органів та їх посадових осіб більш-менш вирішене, то стосовно суб'єктів перевірки нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування існує чимало невизначеностей.

Так, згідно з ч. 2 ст. 144 Конституції України «рішення органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України зупиняються у встановленому законом порядку з одночасним зверненням до суду». Однак, хто може зупинити дію такого рішення і хто може звертатися до суду і до якого суду в законі «Про місцеве самоврядування України» [7; с. 187] нічого не сказано.

Не дає відповідь на це питання і п. 10 ст. 59 Закону, де зазначено, що «Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування з мотивів їхньої невідповідності Конституції або законам України визнаються незаконними в судовому порядку». А хто визнає їх неконституційними? Питання залишилося без відповіді.

Ця невизначеність змусила Харківську міську раду звернутися з поданням до Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення ст. 144 Конституції України та ч. 10 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». В своєму рішенні Конституційний Суд зазначив, що дія нормативного акту органу місцевого самоврядування може бути зупинена прокурором, який в порядку нагляду може внести протест, а в разі його незадоволення може звернутись до суду (п.5 мотивувальної частини рішення) [8]. Однак Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури» від 18 вересня 2012 р. [9], прокурор позбавлений права на внесення протесту. Отже, питання залишається невирішеним. Труднощі, на наш погляд, полягають у особливостях самого інституту самоврядування як елемента громадянського суспільства. А це означає:

по-перше, що ніякі державні органи, ні жодна посадова особа (за виключенням суду) не мають права здійснювати перевірку нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування, а тим більше визнавати такі рішення неконституційними;

по-друге, в системі органів самоврядування відсутній ієрархічний принцип (підпорядкованість по вертикалі). Тому рішення будь-якої ради не може бути скасоване органом чи посадовою особою іншої ради. Скажімо районної обласною радою, оскільки об'єктивно між рішеннями рад відсутнє відношення відповідності. А якщо так, то

по-третє, рішення органів місцевого самоврядування об'єктивно можуть і повинні відповідати тільки Конституції і Законам України, а тому і перевірка їх може і повинна проводитись лише щодо відповідності Конституції і законам і лише судом.

Водночас не визначено, який суд повинен здійснювати перевірку вказаних нормативно-правових актів щодо відповідності їх Конституції України.

Відомо лише одне, що ці справи непідвідомчі ні загальним, ні господарським, ні адміністративним судам, не дивлячись на те, що згідно з ч. 2 ст. 124 Конституції «Юрисдикція судів поширюється на усі правовідносини, що виникають у державі».

Правда, в законі «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачений і позасудовий механізм вирішення цієї проблеми. Однак він стосується лише актів виконавчих органів рад. У разі незгоди сільського, селищного, міського голови (голови районної у місті Ради) з рішенням виконавчого комітету Ради, говориться в п. 7 ст. 59, він може зупинити дію цього рішення своїм розпорядженням та винести на розгляд відповідної сесії. А сесія ради може скасувати рішення виконавчого комітету (п. 9 ст. 59). Але з яких мотивів рада може скасувати рішення свого виконавчого комітету тут не йдеться. Однак відповідь знаходимо в п. 15 ст. 25, де говориться, що до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад відноситься «скасування актів виконавчих органів рад, які не відповідають Конституції чи законам України».

Отже, якщо, наприклад, виконком сільської ради прийняв неконституційне рішення, то воно може бути скасоване сесією сільської ради. Як бачимо, сільська рада виступає органом конституційної юрисдикції і в цьому аспекті прирівнюється до Конституційного Суду України. Функції тотожні, лише об'єкти перевірки різні.

Якими ж критеріями керується суб'єкт перевірки, здійснюючи оцінку нормативно-правових актів щодо їх відповідності (невідповідності) Конституції? Виходячи зі ст. 15 Закону «Про Конституційний Суд України», підставами для визнання правових актів неконституційними є: 1) невідповідність Конституції; 2) порушення встановленої Конституцією процедури їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності; 3) перевищення конституційних повноважень при їх прийнятті. Що стосується підстав, зазначених в п. 2, 3, то їх слід кваліфікувати як формальні критерії. Такі, що є безпосередніми і очевидними. Наприклад, закон приймається з порушенням вимог ч. 3 ст. 84 Конституції, яка містить імперативну норму щодо особистого голосування народним депутатом; парламент приймає Регламент Верховної Ради України і затверджує його не законом, як це вимагає пункт 21 частини 2 статті 92 Конституції, а постановою; опублікування закону не за підписом Президента України, а за підписом Голови Верховної Ради України, що мало місце відносно Закону «Про ратифікацію Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин». Така невідповідність не викликає сумніву і Конституційний Суд, як відомо, у останніх двох випадках визнав акти Верховної Ради не конституційними. Складність виникає при здійсненні змістовної перевірки нормативно-правових актів. Тут відповідність не є очевидною і її встановлення потребує інших критеріїв.

Хрестоматійне твердження «конституція є базою поточного законодавства» означає, що всі нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції, а точніше на основі її принципів, які таким чином трансформуються у зміст кожного з них. Конституційні принципи тепер вже не самостійні, ізольовані від нормативно-правових актів, а існують в них (як основа) і через них. Це не перевірка на предмет встановлення текстуальної тотожності нормативно-правового акту Конституції. Тут мова йде про відповідність не стільки букві, скільки духу Конституції, а останній якраз і міститься в притаманних їй принципах. Це перевірка на рівні сутності, яка повинна ґрунтуватися на теоретичному аналізі.

Отже, критерії відповідності, якими повинні керуватись як суб'єкти нормотворчості, так і суб'єкти перевірки, не потрібно винаходити за допомогою логічних процедур, вони містяться в тексті Конституції.

Таким критерієм, без сумніву, є верховенство права. Це основний, узагальнюючий критерій. Його суть полягає в тому, що з одного боку він є вимогою щодо нормативно-правових актів – відповідати Конституції, а з іншого, вказує на те, що ця вимога актуалізована в нормативно-правовому акті. Без цього неможливе і саме відношення відповідності. Іншими словами, верховенство права означає, що нормативно-правовий акт це не просто акт, який містить норму права (загальне правило поведінки), а що ця норма права містить право – є правовою, тобто є мірою справедливості. Це архі важливо, тому що не всі загальні правила поведінки, які закріплені в нормативно-правових актах, відповідають праву, Конституції. Про що свідчать нормативно-правові акти тоталітарних держав. Отже, Конституції відповідає тільки такий нормативно-правовий акт, коли норма права, яка в ньому міститься, є за змістом і суттю правовою, тобто ґрунтується на справедливості, свободі, рівності.

Що стосується інших конституційних принципів як критеріїв, то вони є лише формами реалізації верховенства права. До них слід віднести:

1. Недопущення звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів (ст. 22).

2. Дотримання рівності усіх перед законом та недопущення будь-яких привілеїв і пільг (ст. 24 Конституції України).

3. Відповідність міжнародним нормам з прав людини, тим документам, які ратифіковані Україною. (ст. 9).

4. Єдність прав і обов'язків (ст. 23).

Таким чином, якщо нормативно-правовому акту притаманні вказані ознаки, то є всі підстави стверджувати, що він відповідає Конституції. В той же час відсутність хоча б однієї з них свідчить про його неконституційність.

На основі викладеного можна зробити такі висновки:

1. Наявність у тексті Конституції різних термінів («нормативно-правовий акт», «правовий акт», «акт»), якими позначаються об'єкти перевірки, породжує невизначеність і протиріччя. Адже так і не зрозуміло, підлягають перевірці тільки нормативні акти Президента України як це вимагає ч. 2 ст. 8 Конституції, чи і ненормативні як передбачено ч. 1 ст. 150 Конституції. Скажімо указ про відставку Прем'єр-міністра, або про присвоєння вищого військового звання конкретній особі?

2. Хоча усі нормативно-правові акти повинні відповідати Конституції, однак перевірка їх на відповідність є факультативною, вибірковою, а не обов'язковою. Конституційний Суд здійснює перевірку лише за зверненням певних суб'єктів, для яких ця норма є диспозитивною. Що стосується громадян, на яких безпосередньо спрямовані нормативно-правові акти і які у зв'язку з цим більше всього зацікавлені в конституційності нормативно-правових актів, позбавлені права на конституційну скаргу, права, яке існує у багатьох демократичних державах. Це свідчить лише про те, що значна більшість законів та інших нормативно-правових актів, що

складають масив нашого законодавства взагалі не перевіряються на предмет їх відповідності Конституції. А якщо у суспільстві діють неправі закони, то це означає, що держава у такий спосіб порушує права людини, що не припустимо. У цьому зв'язку слушним є відомий вислів Цицерона стосовно несправедливих законів. Такі закони, говорив він, «заслугують назву закону не більше ніж рішення, що приймається з загальної згоди розбійників» [10; с. 113]. Не можна при цьому не згадати і відомий вислів Св. Августина, який наводить О. Хоффе: «Держава без справедливості – що це, як не великі банди розбійників» [11; с. 77]. Звичайно, це не про нас і тим не менш цікаво.

3. Ні Конституція України, ні Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» не дають конкретної відповіді на питання: хто і у який спосіб повинен здійснювати перевірку нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування і їх посадових осіб?

4. Конституційний Суд України не є єдиним органом конституційної юрисдикції, як це зазначено в ч. 1 ст. 147 Основного Закону, оскільки юрисдикційну функцію здійснюють також й інші органи: Президент України, голови місцевих державних адміністрацій, Рада міністрів АРК, органи місцевого самоврядування, суди загальної юрисдикції. Але зазначена функція для вказаних суб'єктів не є основною, на відміну від Конституційного Суду. Виходячи з цього, редакцію ч. 1 ст. 147 треба уточнити – «Конституційний Суд України є єдиним *спеціалізованим* органом конституційної юрисдикції в Україні» і тоді, це буде відповідати дійсності.

Отже, існуючий конституційно-правовий механізм, функція якого спрямована на забезпечення відповідності законів та інших нормативно-правових актів Конституції України, як цього вимагає ч. 2 ст. 8 Основного Закону, не є досконалим, а тому не виконує на належному рівні свого призначення.

Література

1. Конституція України. Інститут законодавства Верховної Ради України, 1996;
2. Юридична енциклопедія. Київ. – Т. 1. – 1998. – С. 74;
3. Рішення Конституційного Суду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-03>;
4. Конституційне право України: підручник / За ред. Ю.М. Тодики, В.С. Журавського. – К., 2002. – С. 351–352;
5. Закон України «Про місцеве самоврядування» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 20–21, С. 205;
6. Конституція Автономної Республіки Крим. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/krym/show/rb239k002-98>;
7. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24. – С. 187;
8. Рішення Конституційного Суду України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-09>;
9. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури» від 18 вересня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5288-17>;
10. Цицерон. Диалоги. М., 1966. – С. 113;
11. О. Хёффе. Политика. Право. Справедливость. М., Гнозис. – 1994. – С. 77.